

בדברי אדר

פרשת כי תצא תשפ"ו
שנה ל"ג ג'אין ו'

הדח"נ מוצש"ק ר"ת
י-ם 8.33 7.53 6.41
ב"ב 8.31 7.56 6.56

1507

יו"ל ע"י מכון "דובב מישרים"

n4183604@gmail.com

ת.ד. 5262 ירושלים

אמרות טהורות

מספח"ק על פרשת השבוע

נא לשמור על קדושת הגליון

שלא יעשה או שיעשה - היינו היפוך מהמצוה. וזה פירושו, דהנה הקב"ה אמר אם אני לא אתיר לו, סופו שישא אותו היצה"ר ויקחנה באיסור, מה עשה הקב"ה התיר לו שישאנה, והיצה"ר יסית אותו שיעשה כנגד המצוה ושלא ישאנה, וזה הוא לא דברה תורה אלא כנגדו, לעומתו של היצה"ר, ודפח"ח.

ובערת הרע מקריב (כא כא). המטרה מדותיו ומנקה אותם מכל רע, מקיים בעצמו המצוה ובערת הרע מקריב ממש.

הקם תקם עמו (כב ד). ע"י רש"י מהגמ' (בבא מציעא) דזו טעינה להטעין משאו שנופל ממנו, ופריקה ילפינן מעזוב תעזוב עמו יר"ש, ושם בגמ' ת"ש אוהב לפרוק ושונא לטעון מצוה בשונא כדי לכוף את יצרו וגו'. והנראה פשוט דדוקא באוהב ושונא זה הוא אבל בשני אוהבים ואת אחד אוהב יותר לא שייך זה דאין כאן כפיית היצר של אל תשנא את אחיך. ומיושב בזה מה שהקשה בס"ט תורה (קידושין ל"א) למה בנתגרשה אמו אז כיבוד אב ואם שווים והלא אמרין דכרגיל הבן אוהב יותר את אמו וא"כ יצטרך לכבד אביו מקודם כדי לכוף את יצרו, ולהנ"ל נראה.

ועשית מעקה לגגך (כב ח). מעק"ה ראשי תיבות ה'רהורי ע'בירה ק'שים מ'עבירה וצריך כל אחד לגדור מחשבותיו שלא יכשל.

כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך (כב ט). על פי מה שפרשתי ובנה אותה בקרוב בימינו בנין עולם, שבונה ירושלים ה' (תהלים קמב ב), ובמה בונה אותה בימינו ע"י הימים שלנו, שבכל יום כשאדם עובד אותו ית"ש הכל לפי מעשיו - בונה את ירושלים וביהמ"ק, יש בונה ביום אחד שורה שלמה ויש מניח למשל אחת, כן בונה האדם משראל שעובד ה' בכל יום עד שיהיה נבנה בשלימות במהרה בימינו, וכן שמעתי מהרה"ק רבי אלימלך זצ"ל שכשעשה עליית נשמה ראה שנושאים את כלי המקדש, ואמרו לו שהם אותם הכלים שהוציא הוא מהגלות, ופ"א אמר שנפלה בית טומאה אחד בצורה גדולה מאוד ובכל יום עולים אלפי אלפים בעלי מלאכות נבאים לבנות החומה, אבל יש לי שומר טוב, שכשהרב מו"ה יעקב יצחק מלאנצוהוט מתפלל תפילה י"ח מתפלל מנחה מפיל כל מה שבונים, והבנתי דבריו הקדושים שמפיל זה על ידי, שעל ידי תפילתו בונה חומות ירושלים ולפי ערך זה מפיל בהבית של טומאה כי כשזה קם זה נופל, וז"ש כי תבנה בית חדש כנ"ל שהאדם בונה ביהמ"ק שיתחדש לעתיד לבוא במהרה בימינו.

ומצינו שאמרו רז"ל שלעתיד יהיה יורד משמים ביהמ"ק בנין בנוי בשלימות, ולהבין למה זה יהיה יורד בנוי ולא ישלח ית' מלאכים לעזה"ל לבנות כאן, רק הדבר שכביכול ית' בונה ירושלים בביחינה הזאת בהסתר מאוד משום מלאך ושרף, רק עין לא ראתה אלקים וולתן (שפי"ד דו טו). ודבר זה אי אפשר לאומרו רק שמצינו בכתוב בונה ירושלים ה' נוכל לשער שכביכול הוא בונה בהסתר מאד מאד כנ"ל אין לא ראתה, וא"א לשער גודל מעלת קדושת ירושלים וביהמ"ק שלע"ל שיהיה בלי שיעור וערך, ומכל שורה ושורה של הבנין ומכל לבנה ולבנה יתנוצץ ויאיר אור המצוה שנבנה ע"י.

וידת תהיה ק"י על אוניך וזהו בשבתך חוץ וחפרת בה ושבט וכסית צאתך (כב יז). דהנה הגם כי העיניים גבוהים מהאוזניים וכידוע, מ"מ לפעולות אדם חוש השמיעה גדול על חוש הראות כי חוש הראות לא יוכל לראות מרחוק הרבה, וגם אם מסך מבדיל לפניו ג"כ לא יוכל לראות, משא"כ חוש השמיעה אשר מרחוק ישמע, ומהאי קרא דרשו רז"ל למה נבראו אצבעות

סמיכות הפרשיות. ואתה תבקר חדם הנקי מקריב כי תעשה הישר בעיני ה', כי תצא למלחמה על אויבך ונתנו ד' אלקיך בידך ושבת שבי וראית בשבי אשה יפת תואר וגו' (כא ט-י). י"ל עפ"י מה דאיתא בפירש"י ע"ה"פ ולקחת לך לאשה, לא דברה תורה אלא כנגד יצה"ר שאם אין הקב"ה מתירה ישאנה באיסור, ע"כ. ויש להקשות למה התירה התורה דוקא עבירה זה כנגד יצה"ר ולא עבירות אחרות, וי"ל לפי מה שפירש"י בפרשה זו בפסוק כי תצא מחנה על אויבך ונשמרת מכל דבר רע, שהשטן מקטרג בשעת הסכנה. ולפ"ז שפיר התירה התורה יפ"ת בעת ציאת מלחמה דאם לא היתה התורה מתירה, ישאנה באיסור ויקטרג השטן ויכשלו הצבא במלחמה בעון היחיד דכל ישראל ערבים זה לזה, אבל שלא בשעת מלחמה אין להתיר שום איסור, רק הלקעיות לרשע וימות. ועדיין צריכין אנו למודעי, אימת צריכה התורה להתיר שום איסור בשעת הסכנה, רק בזמן שכולם כשרים, אבל אם הם בעלי עבירות א"צ להתיר שום איסור שהרי השטן מקטרג בלאו הכי. והשתא יובן הסמיכות, כי תעשה הישר בעיני ה' - כי תצא למלחמה, כלו' אם כולם כשרים בשעת צאתם למלחמה, אז ושבת שבי ולקחת לך לאשה, משם דלא דברה תורה אלא כנגד יצה"ר, ודו"ק היטב.

(הגאון בעל שב יעקב אבד"ק פפד"מ זצ"ל)

כי תצא למלחמה וגו' ונתנו ה'א בידך (כא ט). ובילקוט בשם הספרי על אויבך כנגד אויבך. שמעתי מפי הרב הצדיק בעמח"ס ישמח משה זצ"ה ע"ד שאחז"ל (פסחים א). לעולם יעסוק אדם בתורה ומצות אפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה, ופי' המפרשים ז"ל דהיינו שע"י שיעשה אח"כ איזה מצוה לשמה יעלה ג"כ המצוה שעשה שלא לשמה. וזה כי תצא למלחמה על אויבך, דהיינו אפילו עם אויבך שגם הוא ילך אתך, אעפ"כ אל נא תמנע מהלך, כי אח"כ ונתנו ה' אלקיך בידך, ואז ושבת שבי תקח ממנו מה שלקח ממך.

כי תצא למלחמה על אויבך. פי' רש"י במלחמת הרשות הכתוב מדבר. ודקדק הרה"ק רבי ישראל מטשורטקוב ז"ל למה כתוב על אויבך, ותי' שמדריך מדינות הלוחמים זו עם זו שהולך בתוך השטח של השונא ושם מנהל מלחמה נגדו, משום שני טעמים, א' אם לא ינצח יפסיד לא יפסיד שטח שלו, שנית, אם ינצח יריוח גם השטח של השונא. כמו"כ כשלוחמים עם היצה"ר, לוחמים עמו בעניני הרשות, ולזה מרמז רש"י הק' במה שכתב במלחמת הרשות הכתוב מדבר, דאם לא ינצח במלחמה עכ"פ לא יפסיד כי אם עניני הרשות, וכשינצח יריוח גם בעניני הרשות, וזה כוונת הקרא כי תצא למלחמה על אויבך, היינו שתלחם עמו על שטח שלו, וע"ז פי' רש"י במלחמת הרשות הכתוב מדבר.

כי תצא למלחמה וגו' ונתנו ה'א בידך. כתי' כי תצא למלחמה על אויבך ונתנו ד' אלקיך בידך וגו', ובפ' בהעלותך (ד-ו) וכי תבואו מלחמה בארצכם, והרעתם בחצוצרות ונזכרתם לפני ד' אלהיכם ונושעתם מאויביכם, וכאן לא כ' שיעשו דבר רק מיד ונתנו ד' בידך, אך זה ה' קשה לרש"י הק', ומתוך רש"י שכאן הוא מלחמת רשות, דהיינו הצדיקים שלכם ברשותם (עפ"י פי' המפרשים שאויב הוא היצה"ר, והרמוז על מלחמת היצה"ר), לכן בלי שום עש"י מצדם עוד, מיד ונתנו בידך, אולם שם לאלה שאין לכם ברשותם צריך לעשות תחבולות שיושעו:

ולקחת ק"י לאשה (כא ט). פירש"י לא דברה תורה אלא כנגד יצה"ר. וקשה הלא כל המצות הם כנגד היצר הרע, ולמה כתיב כן גבי יפת תואר דוקא. שמעתי בשם הרה"ק רבי מאיר מפרימישלאן ז"ל שזה פירושו, דהנה היצה"ר הוא תמיד כנגד המצוה, שאם המצוה שיעשה או שלא יעשה הוה היצה"ר לעומת זה

כיתדות שאם ישמע דבר שאינו הגון יניח אצבעו באזניו. ולכן צריך מאד לשמור חוש השמיעה להיות בפנימיות הקדושה וטהרה, וזה תכין לבם תקשיב אונן, כשיהיה הדיבורים מתוכן הלב אז תקשיב אונן, וזהו ויתד תהיה לך על אונן קר' ב' אונן כדרז"ל, והיה בשבתך חוץ היינו כשתעשה ישיבה של היצונית דהיינו כשתשמע בדרי חוץ בדברים בטלים שלשה"ר וכדו' אזי וחפרת בה שתחפור באצבע שהוא כיתד ותתקע באון בכר' היטב, ועי' ושבת וכיסת את צאתך, תוכל להשיב ולעשות כסות ומלבוש לכסות צאתך, מה שיצאו מחוש השמיעה הקדושה ע"י שמיעת בדברים בטלים עד עתה, תוכל לתקן אותם. או י"ל וכסית את צאתך שתוכל לעשות כסות ומלבוש אל גם אשר יצא לא טוב ונגזר גזר דין לא טוב עליך תוכל להפכו ולהליכשו ברחמים אמן.

ולא יראה כך ערות דבר (כג טו). ח"ק הרמ"מ מקאצ"ל ה' שואל בזה"ל, וויא וואהנט דער אייבערשטער והשיב, דא וויא מען לאהט עהם אריין, והי' מסיים, ולא יראה כך ערות דבר ושב מאחריך, שהוא משל כמו אצל מלך ב"ו, באם שיעמוד חביות עם טינוף לפני פתח ביתו, איך יוכל המלך לכנוס לביתו (דאס הייסט מען לאהט הש"ת נישט אריין), והבן, וכן שמעתי בשם צדיק קדוש אחד על מאמר חז"ל מי שהוא ובנו ובן בנו ת"ח אין התורה פוסקת מזרעם, והתורה מחזרת על אכסניא שלא, אמר זה לאיש שלא נהג כשורה כמו אבותיו הק' שהיו ת"ח ויראים ושלמים, וראינו שאותו האיש ותולדותיו, אינו כיוצא מהן, ואמר שדברי חז"ל אמת ויציב, שהם אמרו שהתורה מחזרת על אכסניא דיא תורה דרייט זיך ארום בא דיא אכסניא, נאהר מען לאהט זיא נישט אריין, והבן:

וזהו מחניף קדוש (כג טו). אין והיה אלא לשון שמחה, ע"י שמחה תזכה שמחניף יהיה קדוש.

וכי תחלל לנדרו לא יחיה כך חטא מוצא שפתך תשמור ועשית כאשר נדרת ל"ח נדבה אשר דברת בפ' (כג טז-כד). והנה דרשת חז"ל על כפל הלשון של מוצא שפתך ליתן עשה על ל"ח כמובא ברש"י כאן, ואפשר לרמוז עוד בדברי חז"ל דידע דתה"ק הוא נצחית. והנה ידוע דמזמן אשר גלו אבותינו וניטל כבוד יקרנו מאתנו ואין לנו כהן ולא זבח ומנחה לכפר בעדנו, אך זאת נחמנו כי נשלמה פרים שפתינו וכמו שאמרו חז"ל (מנחות ק) כל העוסק בפ' קרבנות הרי הוא כאילו הקריב את כל הקרבנות, וזה שרמו לנו הכתוב כי תדור נדר וכי וכי תחלל לנדרו דהיינו בזמן שאין ביהמ"ק קיים מה יכפר עלינו על העונות עכ"פ תראה שמוצא שפתך תשמור דהיינו שאם תחייב להביא קרבן חטאת תזהר לזכור שתביא חטאת בעת שיבינה ביהמ"ק כמבואר בגמ' (שבת יב). ובכל קרבנות נדבה כאשר דברת בפ'ך, דבאמת כתוב ושלמה פרים שפתינו היינו באם עוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה ולנו בכל הקרבנות, וא"כ זהו כוונת הכתוב כאשר דברת בפ'ך שתוכל לקיים מצות הקרבנות בזמן שאין בהמ"ק קיים בפ'ך והבן.

וחרמם לא תניף על קמת רעך (כג טז). חרמם הם הדינים והגבורות החריפים, לא יניפו על קומת ישראל, בפרט בראש השנה הבא עלינו לטובה, אדרבה יהפכו עלינו למליצי טוב, אמן.

לא יח' לך בכיסך אבן ואבן גדולה וקטנה וגו' אבן שלמה וצדק יח' לך (כג טז). י"ל בזה דהנה נודע כי כלב יש ב' חללים חלל הימין הוא משכן ליצר טוב וחלל השמאל הוא משכן ליצה"ר, ואיתא (במדבר ובה פ' בחקתי) אמר הקב"ה תורה קרו' אבן ויצה"ר קרוי אבן. תורה קרוי אבן שנא' את לוחות האבן והתורה והמצוה, יצה"ר קרוי אבן דכתיב והסירותי את לב האבן מבשרכם, תורה אבן ויצה"ר אבן האבן תשמור את האבן עכ"ל. וזשה"כ לא יח' לך בכיסך

ר"ל היצה"ר שנקרא אבן וכן התורה שנקראת אבן, שלא תאחו בשניהם יחדיו ותאמר שאתה רוצה לעסוק בתורה ובמצות וגם לשמוע ליצה"ר להנות גם מתענוגי העוה"ז, ואף אם תאמר שבאמת אתה יודע שהעיקר הוא העוה"ב ועיקר עבודת האדם צריך להיות במעש"ט לזכות לעוה"ב אך מ"מ גם העולם הזה הוא עולם וצריכין להתעסק ולהתענג גם בעניני עוה"ז, וז"ל גדולה וקטנה, שתאמר שהעוה"ב הוא גדולה והעוה"ז הוא קטנה אבל עכ"פ עולם הוא, לזה אמר דלא כן הוא, רק אבן שלמה וצדק יח' לך, היינו שכל עסקך יח' לזכות לעוה"ב, כי תכלית עבודת האדם הוא שיהפך החומר לצורה, וגם היצה"ר שבחלל השמאל יתהפך ג"כ לטוב, וכמ"ש באברהם ומצאת את לבבו נאמן לפניך ואמרו בירושלמי שאברהם אבינו עשה יצר הרע טוב, וזהו אבן שלמה וצדק יח' לך, שגם חלל השמאל יתהפך לטוב. (הרה"ק מצאנז ז"ע)

לא יחיה לך בכיסך אבן ואבן גדולה וקטנה וכו' וזכור את אשר עשה לך עמלק וגו' (כג טז). וברש"י מחז"ל אם שקרת במדות ובמשקלות הוי דואג מגרורי האויב וגו', ובמד' מצינו עוד טעמים לביאת עמלק עה"פ ויסעו מרפידים דרשו חז"ל משום שרפו ידיהם מן התורה לכן בא עמלק, ובמד' (שמות ובה) אר"י שאמרו אם ישפיע לנו הקב"ה הרבה טובה אנו עובדים אותו ואם לאו אין אנו עובדים אותו.

ובדרך צחות י"ל דטעמים אלו משלימים זה את זה, דהטעם שרפו ידיהם מן התורה י"ל הכוונה על מחזיקי התורה, שבעת אשר נתמעט מעט ההצלחה בעסקיהם, אז ראשית דבר מקמציין ידיהם מלהחזיק בידי לומדי התורה, ואומרים שאפשר ללמוד גם מתוך הדחק פת במלח תאכל וכו', וזה גם הטעם השני שהוזכר שאומרים אם ישפיע לנו הקב"ה רב טוב אז נעבדנו ונחזיק לומדי התורה ואם לא ראשית נקמץ בהחזקתם, וזה הטעם השלישי שהוזהרה התורה לא יהיה לך אבן ואבן גדולה וקטנה שלך תמדוד במדה גדולה לכל הצטרותך ולהבן תורה תמדוד במדה קטנה.

כל הנחשלים אחריך ואתה עיף ויגע ולא ירא אלקים (כג טז). וברש"י, ויונב כך, חותך מילות חורק כלפי מעלה. וצריך להבין מה ה' מחשבות און לב הרשע חורש בזה, וי"ל עפ"י מה דאיתא בגמרא מאי טעמא לא מלו במדבר, אבע"א משום חולשה דאורחא ואבע"א משום דלא נשיב להו רוח צפנית, מאי טעמא לא נשבה להם רוח צפנית אבע"א דלא נבדור ענני כבוד עי"ש. נמצא לפי"ז דאותן שהיו חוץ לענני הכבוד דשמה נשבה רוח צפנית היו יכולים למול, והנה רש"י כ' כל הנחשלים אחריך, אותן שהיו הענן פולטן, וזה ה' כוונת מעשה הרשע שחתך מילות ודוקן כלפי מעלה להזכיר עונותיהם של ישראל שאינם מחזיקים במצות מילה, והרי אותן שהיו חוץ לענני הכבוד אין להם שום תירוצ' שהרי שם נשבה רוח צפנית. אולם הכתוב מתרצן, באומר, ואתה עיף ויגע, היינו כאידך אבע"א, דהטעם הוא משום חולשה דאורחא.

ואתה עיף ויגע ולא ירא אלקים (כג טז). בשם הר"ב ז"ל: וז"ל: יש אדם שמיגע א"ע בעבודה עד שנעשה עיף, ומי"מ אין בו ריאת שמים.

ויזנב כך. ע"ד (מגילה יב) בא המלאך ועשה לה זנב, ולכאורה האין שייך דבר זה במלאך רוחני. אך הפירוש שהביא בה מדת פחיתות ושפלות ע"ד הוי זנב למלאך ר"ל להחזיק עצמך לגרוע ופחות בין האריות, היינו אותן שהם גדולים ממך. וה"נ כאן, ר"ל שעמלק הביא אותך לפחיתות עצום, והיינו ויונב כנ"ל. (ילקוט עבודת ישראל)

זכור את אשר עשה לך עמלק וגו' אשר קרך בדרך ויונב כך ואתה עיף ויגע ולא ירא אלקים (שם). אע"פ שאתה עיף בתעניתים ובסגופים, ואעפ"כ ולא ירא אלקים, העיקר שתירא מה'.

(הרבי מליובלין ז"ע א')

שיח שרפי קודש

מנחות, שאל בעצתו, ויאמר לו חבירו: אני רואה את הסיבה להצלחת התלמידים בזה שאני משבח אותם לפני ההורים, אפילו יותר מלמודו, וכו"ה יש שיתוף פעולה ביני ובין ההורים בדברים שאני מניין להם בדרך רמוז או בדברים ברורים, וכו"ה הכל מקומו בא שלום. וילך הלה בעצת חבירו ויקרא את כל התורים לאסיפה השוכנת לפני הצהרים בעת הלימוד עם התלמידים. ובתוך דבריו אמר לתורים שהוא חייב לנצל את האירוע בשביל לשבח את ידיהם - התלמידים החשובים הקושים חל בלימודם, וכו"ה שרואים פירות... וכו', כמובן שההורים שמחו מאוד לשמוע את דברי המלמד, אמנם התלמידים שמחו הרבה יותר, ונהיה מהפכים ממש, ולא הצליח ללמד ולהשלים סדר, וראה אשר מעצת חבירו נעשה המצב הרבה יותר גרוע, ויפן אליו מיד ויאמר אליו: האין אצלך זה מצליח ואצלי נהיה הדיבר בכוונת להשימד להרוב ולאבר, אתה לא יודע מה האסיפה הזאת עושה בכתה שלי, ויאמר לו אני איני עושה כמותך. אני לפני התורים אני מדבר הרבה בשבח צאצאיהם, אמנם לפני התלמידים אני דורש בדברים הוציכם לחבות אש שהם צריכים להתחזק בלימוד, ואיני נותן כ"כ מהר מהמאמץ...

לנכרי תשיך ולאחיק לא תשיך (כג טז). פ"א קראו את הגאון בעל הישיבות יעקב לבית המשפט וביקש אותו השופט לפרש הכתוב לנכרי תשיך ולאחיק לא תשיך, והוא ו"ל היה מפרש לו בפשוטו, כי מהנכרי תוכל לקחת נשך ותורבית ומאיש ישראל אסור ליקח נשך ותורבית. וישאל לו השופט הנ"ל למה יגרע כבודם, הלא אין זה משפט צדק עפ"י יושב השכל. השיב לו הגאון הנ"ל, אדרבה השכל יחייב לזה המשפט, כי יען לנו אסרה התורה לתת נשך ותורבית לישראל, לזה נאסר ג"כ לקחת מישראל נשך ותורבית, משא"כ נכרי, אצלם לא נאסר הדבר לקחת ריבית מישראל, והאין יהיה המשפט צודק שיהיה מותר לתת לנכרי נשך ותורבית וממנו יהיה אסור ליקח, ולזה אמרה תורה לנכרי תשיך תמורת לקחתו מישראל, ודפח"ה.

סיפר הר"ק רבי אלעזר מקאצניץ ז"ע, שהיו שני חברים שהיו מוצלחים בלימודם ועשו חיל, ואחר שנים מהותנה נהיו מלומדים, ואצל א' ראו הצלחה מרובה בחינוך התלמידים, ואצל השני "ששון ושמוחה ימצא בס', לא הצליח כ"כ, וע"כ כשראה שאצל חבירו הולך הכל על מי

דברי התעוררות

מכ"ק מרן ראש הישיבה בעל ה"ברכת שמעון" זצוק"ל
בביתו נאווה קודש ליל ש"ק פ' כי תצא תשנ"ז

אותו הלשון שמעתי מאמרי"ר הי"ד ז"ל וא"צ ית אלהים וזה הלשון שהיה כתוב בהקמיע במדויק, אך מעשה זה היה בעת מעודה שלישית כשערך כ"ק וקניו הטשקראסער שולחנו המהור ופתאום קרא לגבאי וצויו עליו שימהר מאד לנסוע לאותו סוחר עציץ ויזהר אותו ויזכיר לו ליקח עמו את הקמיע, והזהיר את הגבאי שלא יתעכב בדרך ויזרו את עצמו מאד, אמנם עקב עיכובים שונים בדרך אחר את המועד, רח"ל.

הפלא שבתוך פלא בזה הוא שלא היה כתוב בקמיע שום שם וצירופים, וזה פלא גדול, אך כבר אי' בספק ע"פ לא יחל דברו כי מי ששומר על פיו ואינו מחלל דיבורו כמוש"כ בפרשתינו מוצא שפתך תשמור, אוי ככל הוצא מפיו יעשה, הוא כעל הבית על דיבורו שכן יעשה.

נכדו הה"ק מהארנמטייל היה חסיד גדול של וקניו הטשקראסער, כשכותב על וקניו אף שנמנע מלכתוב גבוהות אבער א' מבין דארקענט צווישן די שורות את הכבוד והוראה הגדולה שהיה לו לקניו הה"ק בעל היחלולא וכתונו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

עומדים אנו עתה בחודש אלול, וידוע מהקדמונים הרמוז אני לדודי ודודי לי, וכ' בשפת אמת עוד רמז מפרשתינו כי ה' אלקינו מתהלך בקרב מחניך להצילך וילתת אייביך ליפניך ר"ת אלול, וכתב דפני ההתקרבות של ישראל אני לדודי כך עוזר לנו השי"ת שדודי לי, ובאמת כיון שמעיקרי התשובה הוא הקבלה לעתיד, והאדם יודע בנפשו כמה קשה להתגבר על הצד הרע, והאיד יוכל לקבל ע"ז כשיועד מר לבו וקשיות הצד, אמנם כשיועד שאלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו ושהשי"ת עוזר ויעזור להאדם להתגבר על יצרו יכול לקבל על עצמו להתקרב (ועד דנאנערטן) ולשוב בתשובה שלימה, וכמוש"כ בשפ"א (שם) רמז אלול שמי ובדודי לאהר לא אתן ר"ת אלול, שמשגל לזה שיוורד ההתקרבות ויכול בקל להתקרב לאביו שבשמים, ונזכה כלנו לתשובה וכתובה וחתימה טובה, שנה טובה בנשמות וברונויות אמן.

חודש הרחמים והסליחות

לדודי שליבי ונפשי הומה אל ה' ורצונינו לעשות רצונך, באותו מעט חביב ויקר אני בעיני השי"ת, שלגדולתו אין חקר ואין קץ ואין תכלית, ודודי לי' להשיב לי רוב רחמים ותסדים מאוצרו הטוב. ואמנם בודאי שצריך עכ"פ באלו הימים להרבות בעבודת השם בכונה יתירה והשתפכות הנפש לשוב ולהתקרב אליו באמת. כבר תוקעים בשופר, וכתב הרמב"ם (הלכות תשובה פ"א ה"ד) רמז יש בשופר עורו ישינים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם ותפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם, וצריך האדם להתעורר ולפנות אל השי"ת בדמעות שליש ולהתקרב ולהתרחק אליו בכל כוחו, והשי"ת יחוס וירחם עלינו לקבלנו לפניו בתשובה שלימה, ויכתבנו לשנה טובה ומתוקה, ויחיו שכינתו לציון בהתגלות כבוד שמים עלינו בב"א.

(דברי תורה, קארלסבורג, גלין ר"ד)

במחזורנו מביאים מס' סדר היום בענין שופר צריך לכוון בתקיעה הראשונה זכות אברהם אבינו בשבויים זכות יצחק אבינו בתרועה זכות דוד המלך ע"ה שעם היות שהיה גדול ואדיר לא הניח עבודת אלהים בשלימות ועברו עליו כמה צרות ורעות וקבל אותן באהבה וכו' תקיעה אחרונה זכות יעקב אבינו ע"ה והם רחמים פשוטים וכו'. וצ"ב מה ענינו של דוד המלך בזה, כי האבות הם חסד גבורה ורחמים תקש"ת ואין אבות אלא שלשה אבל בדוד מה המיוחד מכל השבעה רועים, והנראה עפ"י מ"ש בדברי חיים לאא"ז הה"ק ז"ע במאמר הראשון לר"ה כי השברים מרמז על היסורים ששוכרים גופו של אדם כמבואר בשל"ה הק' ואח"כ אנו עושים תרועה היינו שאעפ"כ אנו בדקים בו יתברך בריעות וחבה וגו', וע"ש שמשישך בזה לכאר ההימים בהגימטריא וראשי תיבות. וא"כ הם הם דברי הסה"ה הנ"ל דזה הרמז להזכיר זכותו של דוד המלך שקבל היסורין באהבה ונמתקו היסורים עד שזוכים להרמוז בתקיעה האחרונה לרחמים פשוטים.

(כ"ק מרן ראש הישיבה זצוק"ל)

כי יהיה כך איש אשר לא יהיה סחור ויהיה לפנות ערב רח"ק במים. אולי 'לפנות ערב' הוא חודש אלול סוף השנה, כאשר ערב הוא סוף היום, ואזי 'רח"ק במים', הוא התורה הק' אין מים אלא תורה, כי הטהרה הגדולה הוא התורה הק' כמו"ש אדמו"ר הק' הזקן מווארקע בלשונו הקדוש: "דיא גרעסטע טהרה איז דיא גמרא", וזהו 'ובכתה את אבי' ואת אמה ירח ימים' כמ"ש בתקו"ז 'ירח ימים דא אלול', היינו שכל החודש יהיה בחינת ימים ישישים לילות כימים בתו"ת, ובתו"ת מתקן אפי' החטא המר, ערה"כ (תהלים ז"ל) 'צעקו וד' שומע וגו', וזהו ואברהם זקן בא בימים, שהלילות שם כימים, ויזכה עי"ז שנשפע לו אור תשובה ונשמה חדשה ממקור נשמות נחצבות מתחת כסא כבודו.

אחר שננו קצת פיר"א: באמת מן הראוי היה לעשות סעודת מצוה בשבת זה, ברוך ה' שמחת אצל הברים, שלשה התנות ושלש התנים היו השבוע, ושמחים א' עם השני, להשתתף ולשמוח בשמחת השני הוא לא בזה שתולים מודעות שהוא חתן... כי אם פשוט לשמוח בלבד ונפשו אתו שיש לו ב"ה שמחה ולהרגיש זאת ולשמוח עמו.

היום (י"א אלול) ה"אצ"ל של כ"ק וקניו אדמו"ר הרח"ק רבי יעקב ישראל ממשקראסער ז"ע, שמעתי מאמרי"ר הי"ד ז"ל עובדא, ואף שלא הכיר את הטשקראסער אבל עוד היה אצל נכדו, וקניו הה"ק רבי מרדכי דוב מהארנמטייל ז"ע, וכיום שאי אפשר לדעת באמיתות כל עובדא, אוי סיפור שיש לזה מקור יש לו חשיבות, וכשבאתי לארה"ק סיפר לי האדמו"ר מסלונים - ת"א וצ"ל את אותו העובדא שהוא שמע זאת מיהודי שראה בעצמו ובאותו לשון, רק פרט א' בשינוי קצת,

א' מחסידי הטשקראסער היה סוחר עצים מיערות עצים שהיו ברשותו, פ"א קרא לו רבו הטשקראסער ונתן לו קמיע מגורה וצויו עליו שיהיה תמיד הקמיע עליו ויזהר בזה מאד מאד, כמובן שבש"ק אינו יכול לשלשל אבל במשך ששת ימי המעשה ישאנו עליו תמיד, זה היה תמוה בעיניו כי לא ביקש ממנו על דבר אך כך צויו עליו. לפי הנוסח ששמעתי מהאדמו"ר מסלונים הוא שפ"א בערש"ק אחר שהחזיר הבין עצמו לש"ק והחליף בגדיו לבגדי שיק והסיר הקמיע כי על בגדי שבת לא היה לובש הקמיע, והנה הגיע אליו פרוץ ובקש ממנו לקנות קמיע שלו, החסיד בקש לדחותו שיבא אחר השבת, אך הפרוץ הפציר בו מאוד, וכיון שהיה אחד מהקונים הקבועים אצלו לא היה יכול לשלול והלך עמו ליער, ומרוב שעת הדוחק שכח לקחת עמו את הקמיע, ויהי כאשר נכנס ליער נפל עליו עץ גדול ול"ע מת מיד במקום. אח"כ פתחו את הקמיע, והיהודי סיפר את המעשה לאדמו"ר מסלונים הוא ראה בעצמו את הקמיע והיה כתוב שם "משביע אני אתכם עצי היער ומוקי היער שלא תזיקו לפלנו בן פלנו, יעקב ישראל בהרב מרדכי".

איתא בספר הזכות (להרה"ק החידושי הר"ם ז"ע) לר"ח אלול שהארי"ץ קם מפני מחר"ז ז"ל מפני שעשה מצוה שהיה רבי פנחס בן יאיר רגיל לעשותה ונתחברה נשמתו עמו לעוזרו וכו'. שאלתי את אדו"ל [השפת אמת] מה ענין זה לר"ח אלול, והשיב כי בימים אלו עשו כל ישראל תשובה וא"י לא היו ישראל ראוין לאותו מעשה אלא להורות תשובה ומי שעושה תשובה בימים אלו של אלול יש לו סיוע מהם וזה שייכות ענין זה לר"ח אלול. איתא במגן אברהם שמה שמברכין בכל יום "שלא עשני גוי ושלא עשני עבד וכו'" היינו על שלא נדבק באדם נשמת גוי ועבד וכו', מנין יודעים שלא נדבק נשמת גוי ועבד, אלא שזה עצמו שיכולים לברך ברכות אלו הוא סימן לזה, על זה כתיב 'עשה סטים שנאתי לא ידבק בי', ומדה טובה מרובה ויכול להתדבק באדם נשמת צדיק כענין שא"י הכל מסייעין את המלך וכו', כתיב 'אל תאמר וגו' שהימים הראשונים היו טובים מאלה כי לא מחכמה שאלת על זה, מקבלים לפעמים התעוררות וזה לא מכח עצמי וייחוי כי לא מחכמה אלא שאלת על זה, ברבי פנחס בן יאיר שעשה הרבה גמילות חסדים מצינו שהעביר עמו גם טייעא, גוי, בנהר.

(אמרי אמת, שופטים ה"א)

דורשי רשומות (של"ה הק, ב"ח סי' תפא, ועוד) רמזו א"י לדודי ודודי לי ר"ת אלול. ויל"פ בהקדמה אדמו"ר במסכת חגיגה (א) סומא באחת מליני פטור מן הראייה, שנאמר יראה יראה, כדרך שבא לראות כך בא ליראות, מה לראות בשתי עיניו, אף ליראות בשתי עיניו, ופרש"י כדרך שבא הקדוש ברוך הוא לראותך, דהיינו בשתי עיניו, אף אתה בא לראותו בשתי עיניך. ובתוס' הביא פ' הר"ת מה לראות בשתי עיניו שאדם בא להתראות לפני המקום בשתי עיניו של מקום, אף האדם בא לראות המקום בשתי עיניו. דכשבא חודש אלול ימי הרחמים והסליחות, והאדם עומד לבקש מאתו יתברך שנה טובה ומתוקה, צריך האדם להתבונן ולעשות חשבון בנפשו, באיזה זכות אבוא לפניו לבקש מאיתו להיכתב בספר חיים טובים ברכה ושלום ופרנסה טובה וכו', שהאריך היה נראה כל השנה שעבר וכו', כדלים וכרשים דפקנו דלתיך, ובמה ירצה פני האדון במשפט. וע"כ מקודם צריך האדם לעשות הכנה דרבה בתשובה ומעש"ט וקבלה על להבא, וכדרך שבא להתראות לפני המקום, אחר תשובה ומעש"ט, כך בא הקב"ה לראותו בב' עינים, היינו ברוב השפעות טובות עד בלי די ולהיכתב בספרן של צדיקים.

וזהו הרמז אני לדודי ודודי לי, בדאותו דרגה שאני לדודי כן דודי לי. ופשוט. אבל עמו אפש"ל אני לדודי ודודי לי, א"ל לדודי מה אנו מה כוחנו מגושמי חומר בשר ודם, אל מול דודי מלך מלכי המלכים הקב"ה, אבל 'דודי לי' שהקב"ה ברחמיו וחסדיו מקבל אותנו להושיענו, וכמו"ש (תהלים קטו ו) 'דלותי ולי יהושיע, שאף שדלותי עכ"ל ולי יהושיע, וה"נ באותו מעט שאני

